

Bak Márta, Dimény Boglárka, Simon Mária

Élmény és öröm

Sigismund Toduță Zenei Főgimnázium

„Hol élő példából s tulajdon tapasztalásból tanulhatsz,
ott tudományod legjobb alapon áll.
Minden ismeret kútfeje a tapasztalás...”

(Kölcsy Ferenc: Parainesis)

Iskolánk alapításának 70. és az intézményes zeneoktatás 200. évfordulóján illik, hogy az elemi osztályok is számot vessenek. Vajon mi az, amivel mi, „a kicsik”, hozzájárultunk nagy iskolánk közösségi életének gazdagításához?

Iskolai életünkben nagy lépést jelentett az immár hagyományossá vált közös tematikus táboraink szervezése. Legelőször 2006-ban született meg egy multidiszciplináris projekt kidolgozásának ötlete, amikor a zeneiskola még három különböző épületben működött, terem- és létszám gondokkal küszködött, a kollégáinkkal alig találkoztunk. Szükségét éreztük annak, hogy szorosabbá tegyük az együttműködést az általános műveltségi és a zenei tantárgyakat oktató kollégák között. Szerettük volna, ha az elemibe járó 60–70 diák olyan közös dologban venne részt, amivel az együttműködés erősödne, szélesedne az osztályok és évfolyamok között, ami szabadabb, mint az iskolai tanóra, de mégis építő és szórakoztató, és valamiképp tükrözze azt is, hogy zeneiskolások vagyunk.

Természetesen az ötlet kidolgozása, a tervezés időszaka hosszúra nyúlt, hiszen olyan témákat kellett keresnünk, amelyek lehetőséget nyújtanak a tananyag és a gyakorlatban található problémák összekapcsolására, az egyéni és csoportmunkára, amelyeket a multi- és interdiszciplinaritás jellemez. Fontosnak tartottuk a helyismeretet, a történelmi és földrajzi vonatkozások megismertetését, a témához találó irodalmi és zenei művek megismerését, közös elemzését, nagy hangsúlyt fektettünk a kommunikációra, a szolások, közmondások megismerésére, a közösségi élményre. Legfőbb célunk – egy komplex téma interdiszciplináris feldolgozása során a rendszerben való gondolkodás képességének kialakítása, fejlesztése és a tanulás folyamatában a közös cselekvések és a sajátos kommunikációs helyzetek megteremtése által – az együttműködés erősítése volt.

Az akkori tanítói csapat – Bak Márta, Dimény Boglárka, Simon Mária és Nagy Vilma – egyetértéssel vállalta az előkészítést, sok órát eltöltött a téma kiválasztásával, a program megszervezésével. A későbbiekben aztán teljes természetességgel csatlakoztak az újonnan idekerülő tanítók: Dósa Éva, Hajós Mária, Rényi Imola és Szabó Kinga. Meg kellett keresnünk azokat a tanár kollégákat is, akik vállalták, hogy összeegyezte-

tit munkájukkal ezeket a közös feladatokat, és különböző kompetenciákkal rendelkező partnerekként dolgoztak együtt. Az évek során részt vállaltak a közös munkában Balogh Örs, Bedő Ágnes, Benedek-Rápolti Melinda, Benedek-Rápolti Mária Magdolna, Kállay-Miklós Tünde, Maksay Júlia, Orbán Ágnes, Tóth Ágnes és Túrós Klára zeneelmélet tanárok, Goga Sarolta vallás- és Veress Csongor tornatanár is.

Bár az iskola vezetősége támogatta a tevékenységet, mégis nagy fejtörést okozott a táborok időpontjának kiválasztása, hiszen elemistákkal nem öröm hidegben, kedvezőtlen időjárási viszonyok közt táborozni. Sajnos, mire megjött a jó idő, már nyakunkon volt a vizsgaidőszak is, s arra is oda kellett figyelni, hogy minél kevesebb hangszerórától vonjuk el a diákokat. Az első években még a szabadnapokat, hétvégeket is feláldoztuk, hiszen akkor még nem is létezett az Iskola másként hét. Az volt a tervünk, hogy minél több gyermeket bevonjunk, és szülői támogatásból, pályázatokból fedezzük a költségeket. Kezdetben voltak tartózkodó családok, de tizenkét év alatt sikerült elérni, hogy mindenki örömmel jelentkezik a közös tanulmányi táborozásra. Ez „a közös zenesulis tábor”, amelyről már a nagyobb testvérektől is tudnak a gyermekek.

2007 és 2018 között a következő tematikus táborokat szerveztük az elemi osztályoknak:

Madárka-tábor	Válaszút	2007. április 27–29.
Mátyás király udvarában	Algyógy, Déva, Vajdahunyad	2008. május 8–10.
Zöld kalandok	Hidegszamos	2009. április 24–25.
Mesterségem címere	Kalotaszentkirály	2010. április 30–május 2.
Madárka-tábor	Válaszút	2011. május 6–8.
Rózsa Sándor a lovát ugratja	Szamosújvár	2012. április 19–21.
Erdei lakodalom	Hidegszamos	2013. április 29–május 1.
Mesterségem címere	Kalotaszentkirály	2014. április 30–május 2.
Madárka-tábor	Válaszút	2015. április 24–26.
DaloLó	Székelyjő	2016. május 4–6.
Példátlan felfordulás	Hidegszamos	2017. június 6–8.
Mátyás király udvarában	Gyulafehérvár, Vajdahunyad, Kolozsvár	2018. március 26–29. 2018. május 3.

A helyszín kiválasztása sem volt egyszerű, hiszen a számbelileg egyre gyarapodó elemi osztályoknak nem akárhol tudtak egyszerre szállást biztosítani. Olyan, Kolozsvár-

hoz közeli települést kerestünk, ami kedvezett a témaválasztásnak és a tevékenységeknek: a történelmi események megelevenítésének, az irodalmi és képzőművészeti alkotásnak, a mozgásos helyzeteknek és sportjátékoknak. Tulajdonképpen a helyszínek is alakították a témát és a programot. Nem véletlenül lett a *Zöld kalandok*, az *Erdei lakodalom* és a *Példátlan felfordulás* helyszíne Hidegszamos, a betyár-tábort Szamosújváron, a *Madárka-tábort* Válaszúton, a *DaloLó lovas tábor*t Székelyjón, a mesterségekről szólót Kalotaszentkirályon szerveztük, a Reneszánsz évben és a Mátyás-évben Algyógyon, Kolozsváron és Vajdahunyadon töltöttünk felejthetetlen napokat.

Fontosnak tartottuk a ráhangolódás időszakát, amikor a tematikus tábor megelőzően iskolai tevékenységekkel felkeltettük a tanulók érdeklődését. Különböző gyűjtőfeladatokat, olvasmányokat kaptak, amelyek motiválták őket, és így a projektben megjelenhetett a gyerekek egyéni kíváncsisága, érdeklődése is.

Minden tematikus táborhoz összeállítottunk egy munkafüzetet, amelynek borítólapját Bak Sára grafikus ötletes munkája díszítette. A feladatgyűjtemény végigkövette a fontosabb témákat, amelyeket a közös tevékenységek során feldolgoztunk. Ezek megoldását egyénileg, párban vagy akár csoportban is el lehetett készíteni, ezzel is az együttműködésre ösztönözve a gyerekeket. A szorgalmi feladatokért jutalom járt: a *Madárka-táborban* madártallér, a mesterségekről szóló táborban céhpecsét, a betyár-táborban Kossuth-bankó, Mátyás udvarában garas. Ezeket az iskolában át lehetett váltani minősítéssé anyanyelvből, rajzból, polgári nevelésből, természetismeretből, testnevelésből, zeneelméletből és kórusból.

A táborokban a zene szakos kollégáinknak köszönhetően zenei ismeretekkel gazdagodhattak a gyermekek: az *Erdei kalandok* alatt Camile Saint-Saëns *Állatok farsangja* című művét vagy Prokofjev *Péter és a farkas* című, gyermekeknek írt szimfonikus meséjét elemezték, a betyár-táborban a betyárdalok mellett Kodály *Háry János* című daljátékával ismerkedtek meg részletesebben. A válaszüti Kallós-kúrián szervezett *Madárka-táborainkban* a madaras, míg a kalotaszentkirályi *Mesterségem* címere táborban a mesterségekkel kapcsolatos népdalok tanulása volt a hangsúly.

A 2013-as hidegszamosi *Erdei lakodalomról* készült tudósítás hűen tükrözi a tábori hangulatot:

„A kolozsvári Sigismund Toduță Zenelíceum I–IV. osztályos tanulói április 29. és május 1. között Csipike és Tipetupa erdei lakodalmára voltak hivatalosak, amelyet Hidegszamoson rendeztek. A háromnapos multság alatt a résztvevők Bak Márta, Nagy Vilma, Rényi Imola és Szabó Kinga ceremóniamesterek vezényletével megismerkedtek az erdők-mezők lakóival, lakodalmas néphagyományokkal és Fodor Sándor Csipike című meseregényével.

A rangos ünnepet Kállay-Miklós Tünde, Maksay Júlia, Orbán Ágnes, Tóth Ágnes és Balogh Örs muzikusok tették színesebbé Camile Saint-Saëns *Állatok farsangja* című művével.

Az ünnepség különlegességét fokozta az is, hogy a lakodalom minden mozzanatát a résztvevők szervezték meg. Szarvasbikáék, Mókusék, Sünék, Madárek, Vadméhék, Nyúlék, Pisztrángék és Vadmalacék derekasan részt vettek a lakodalmi előkészületekben.

A zenészek csapata a saját készítésű hangszereken kísérte az ünnepi menetet. Voltak, akik csujjogatókat és lakodalmi verseket faragtak, a ruhatervezők az ifjú pár esküvői ruháját és a meghívókat készítették, az építészek a fiatal házasok új lakását tervezték meg. Nászajándékokról sem feledkeztek meg, ezek természetes anyagokból, az erdő kincseiből készültek el. A lakodalmi menüt az édesszájú násznép számára pedig a szakácsok csapata állította össze.

Az ünnepi előkészületek mellett sportjátékokban és környezetismereti vetélkedőkben mérhették össze a csapatok testi és szellemi erejüket.

Három napig folyt a dínomdánom, a násznép fáradtan, de vidáman tért haza. Aki nem hiszi, járjon utána!” (Rényi Imola, Bak Márta)

A megszokott, tanórai tanulástól eltérő, élményszerű helyzetekkel a szociális készségek fejlesztését és igazi felüdülést igyekeztünk biztosítani a gyerekeknek. A tanulás folyamatában a közös cselekvések és a sajátos kommunikációs helyzetek megteremtése által pedig az együttműködés erősítése volt a cél.

A 2010-es és 2014-es *Mesterségem címere* táborban igazi céheket alakítottunk, a vices csoportnevek nagy sikert arattak: a Szapora Gyapjúszurkálók Szervezete, a Körmönfont Fonók Közössége, a Keretes Rongyolók Részvénytársasága, a Ládikapingálók Céhe, a Cirkalmas Képirók Műhelye, az Edénymázolók Szervezete, a Bábkészítők Egyesülete, a Csomózós Anyagszínező Alapítvány, a Sárgyúró Formázók Csapata vagy a Lombfészülő Egylet, az Esőmelegítő Társulata, a Napsugárbodorító Céh, a Felhőfoltozó Egyesület, a Virágsziromvasaló Gyár, a Harmatszédő Műhely, a Bárányfelhőterelő Kft., a Zabhegyező Cég, a Liliomfehérítő Részvénytársaság, a Tündérvárépítő Vállalat még szabadidejét is arra használta, hogy közösen alkothasson.

A 2017-es *Példátlan felfordulás* című táborunkban fontos szerepet kapott a mozgás, a helyes ember-természet viszony kialakításának szemlélete és a magatartás-formálás, az erdő és az ember kapcsolatának megismerése. Célunk az volt, hogy a gyerekek ismerkedjenek meg minél alaposabban az erdei élőhellyel, ismerjék fel az élővilág komplexitását, rendszerűségét, legyen elképzelésük arról, mit értünk az életközösségek természetessége alatt, lássák be, hogy a természet sokféleségének és a természetes életközösségeknek a fenntartása létszükséglet a túlélés szempontjából. A foglalkozások Fodor Sándor *Csipike* című regényének helyszíneit követték. A Korhadozóbeli Vén Fenyőnél, az Erdei Tisztáson, a Nagy Keserűlapinál, az Óriásnagy Bükkfánál, a Gomba alatt rovarokat tanulmányoztak, növényeket figyeltek meg, de volt Csipike-színház, számháború, Csipike tornája, Állatolimpia, és Erdei-zenekar is alakult.

Felejtethetlen emlék maradt számunkra a 2008-as kirándulás, amikor Vajdahunyadon kiszállt a buszból hetven kisdíák, és korhű öltözetben, fegyverekkel felszerelve, énekelve vonult be Hunyadi János várába. A turisták a lelkesedést látva már nemcsak a várat, hanem a gyerekeket is fényképezték őszinte csodálattal és elismeréssel.

A *Mátyás király udvarában* című projektünkkel a 2018-as Mátyás király-émlék rendezvényeihez csatlakoztunk. Mátyás királlyá választásának 560. és születésének 575. évfordulóján mi is bekapcsolódhattunk abba az ünnepségsorozatba, amelyet szerte a világon ünnepelt a magyarság. A program tervezésekor a tanulók reneszánsz korról való

ismereteinek gazdagítására összpontosítottunk, hiszen a mesék és mondák, valamint a történelmi ismeretek segítségével betekintést nyerhettek Mátyás korába.

A *Mátyás király udvarában* című projekt az Iskola másként hét keretében valósult meg, egymás után következő tanítási napokon, de a hagyományos tanórai tanulás-szervezési módoktól eltérő formában. Törekedtünk olyan érdekes, sokszor szokatlan alkotási helyzeteket teremteni, amelyekben a tennivalók megoldása, bemutatása csak a társakkal való együttműködés során lehetséges. A projektet egy közös kirándulással zártuk.

A különböző tevékenységeket egy keretbe foglaltuk, minden napot egy negyedikes királyi futár és egy dobos kezdett, akik kidobolták minden osztályban Mátyás király üzenetét: *Tavaszelő havában a király vendégül látja alattvalóit a királyi udvarban. Az udvarhölgyek és a lovagok öltözzenek illendően erre az ünnepségre, mert tánc, zene, lovagi torna és bőséges lakoma várja őket.*

Ezután felolvasták a bölcs uralkodó törvényeit is:

„Jó király az, aki bátor.

Jó király az, aki megsegíti a rászorulókat.

Jó király az, aki igazságosan dönt.

Jó király az, aki soha nem feledkezik meg semmiről, ami élő:

legyen az ember, állat, fű, fa, kő, víz, csillag, a Nap vagy a Hold.

A királyokról szóló mesék a mai kor embereinek,

gyermekének sem üzennek mást, mint azt:

legyetek ti is olyanok, mint a mesebeli királyok!

Hiszen a mesék azt mondják: király bárkiből lehet!

És még korona, palota, díszes trón se szükségeltetik hozzá...”

(Boldizsár Ildikó – részlet)

Az összegyűlt udvarnép kórusórákon tanult reneszánsz dalokat énekelt, minden nap királyt választott, a király pedig királynét. A királyi pár végigkísérte a napi tevékenységet, majd a nap végén ki is értékelték azt, jutalmazva a legszorgosabb, legfigyelmesebb „udvarlakókat”.

Az első nap programjainak célja az volt, hogy a különböző osztályokba járó gyermekek a csoportfoglalkozásokon kapcsolatot teremtsenek egymással, és önálló vagy csoportmunka során szerezzenek új ismereteket Mátyás királyról. A témára való ráhangolódást a kolozsvári Amaryllyis Társaság zenészeinek és táncosainak reneszánsz táncbemutatója és táncháza biztosította. Közös megnéztük és megbeszéltük Fejér Tamás rendező *A világ közepe* című filmjét, mely Mátyás király korába kalauzolt bennünket.

Ezután a gyermekek Mátyás király könyvtárában ismerkedtek a corvinákkal, iniciálét terveztek, lapozgatták a témához illő meséskönyveket vagy enciklopédiákat. A könyvtárban kiállított Mátyással és korával kapcsolatos mese- és mondagyűjteményeket, történelmi albumokat a gyermekek gyűjtötték össze és hozták be az iskolába.

Második nap a középkori budai várról és a visegrádi palotáról, a lovagi tornákról készült rövid oktatófilmek megtekintése után a gyermekek kézműves tevékenységeken vettek részt. A lányok, Beatrix udvarhölgyei, gyöngyökkel díszített színes szalagokból varrtak reneszánsz fejdíszet és karkötőt, majd előkészítették a királyi lakomát. Megterítették

az asztalokat, és óriási, pazar mandalákat raktak ki gyümölcsökből. A fiúk, a fekete se-reg katonái, címeres pajzsot festettek, majd az otthonról hozott fakardokkal lovagi tor-nán vettek részt, összemérték erejüket kockajátékban, célbagurításban, kakasviadalban, lovasvágásban.

A lakomán részt vevő lovagokat és udvarhölgyeket az udvari zenészek szórakoztat-ták, akik reneszánsz dalokat énekeltek.

A harmadik nap a harmadik osztályosok irodalmi tevékenység keretében Mátyás-meséket adtak elő, majd a középkori játékokról beszélgettünk Pieter Brueghel *Gyermek-játékok* című festményét nézegetve és összehasonlítva a mai játékaikkal. Ezt követően ügyességi játékokban vettek részt a gyermekek négy különböző műhelyben, felidézve a lovagi játékokat. Volt kardkitartás, rönkhajítás, fűzfakoszorú-dobáló, diógurító, pengő-pottyantó, aranyhal-halászat és sok más szórakoztató játék, ahol a csapatok egymást biz-tatva állták ki a próbákat, vagy éppen összemérhették erejüket.

Negyedik nap a Puck Bábszínházba látogattunk, és megnéztük Demeter Ferenc *Ha én lennék Mátyás király* című bábelőadását Urmánczi Jenő rendezésében. Ezután elsétál-tunk Fadrusz János szobraig és Mátyás szülőházáig, ahol elhangzott, hogy büszkék lehe-tünk arra, hogy városunk ennyi kincset rejtget.

Az iskolába visszatérve Mátyás íródeákjaivá változtunk, és kedves versikék születtek a gyermekek tollából a Mátyás-mondák szereplőinek nevében. A program a nemesleve-lek kiosztásával és fügekóstolással zárult.

Az ötödik napon az iskolai projekt összefoglalásaként és lezárásaként közös kirán-dulást szerveztünk, amely során meglátogattuk a Mátyás király személyéhez, a Hunya-di családhoz köthető erdélyi történelmi helyszíneket. Csodálatos volt együtt énekelni a gyulafehérvári székesegyházban vagy a vajdahunyadi vár lovagtermében. A gyermekek izgatottan járták be Hunyadi János lovagvárát, mert felismerték azokat az épületrészeket, amelyeket korábban a vár alaprajzán megfigyeltek.

A gyermekek lelkesedését, a szülők hozzáállását látva úgy érezzük, munkánk nem hiábavaló. A közös tevékenység eredményességének és örömének megtapasztalása to-vábbi lendületet ad, ami a későbbi osztályokban is alapot biztosít az együttműködésre. Fejlődik a gyermekek oly sokat hiányolt problémamegoldó képessége, önállóságra nevel, pozitív irányba befolyásolható a magatartás, az érdeklődés, módot ad az ismeretek in-tegrálására, az iskolai és az iskolán kívüli világ közötti kapcsolat kialakítására. A kötet-len tevékenységek által szabad teret biztosíthatunk a kreativitásnak, és arra nevelhetjük a gyermekeket, hogy a tanulás, az ismeretek elsajátítása ne kötelességgént, hanem igény-ként fogalmazódjék meg bennük.